

**DEN DANSKE
DOMMERFORENING**

Justitsministeriet,

Strafferetskontoret

Ved mail af 3. marts 2022 har Justitsministeriet anmodet Dommerforeningen om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Effektivisering af straffesagskæden og af nævnsprocessen m.v. i Ungdomskriminalitetsnævnet, øget adgang til videregivelse og optagelse af fotos og forbedring af politiets muligheder for efterforskning m.v.)

Det meget omfattende lovudkast har været drøftet på et bestyrelsesmøde i Dommerforeningen.

Om forslagets § 2, nr. 7-10, om ændring af reglerne om blokering af hjemmesider, skal Dommerforeningen opfordre til, at man i bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse i § 791d, stk.4, hvorefter politiet skal have adgang til blokering af hjemmesider på øjemedet med *efterfølgende* domstolsskontrol, forholder sig til censurforbuddet i grundlovens § 77.

Om forslagets § 4 om nye bestemmelser i Hjemrejselovens § 14 bemærkes, at det fremgår af bemærkningerne, at retsmødet alene kan gennemføres ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Dommerforeningen er bekendt med Københavns Byrets svar, herunder at en gennemførelse af forslaget vil medføre et yderligere træk på byrettens ressourcer.

Om forslagets punkt 9, ændring nævnsprocessen i Ungdomskriminalitetsnævnet skal Dommerforeningen henvise til Ungdomskriminalitetsnævnets svar.

Dommerforeningen finder i den forbindelse særlig anledning til at fremhæve, at placeringen af Ungdomskriminalitetsnævnets sekretariat, som foreslås henlagt under Domstolsstyrelsen, bør være bestemt ved lov. Domstolsstyrelsen er en af ministeren uafhængig myndighed, hvorimod Ungdomskriminalitetsnævnet i et vist omfang er underlagt ministeriet. Dommerforeningen finder det rigtigst, at den kompetencefordeling, som der er lagt op til med lovudkastet, afklares i lov og forarbejder.

Dommerforeningens væsentligste bemærkninger knytter sig imidlertid til forslagets § 2, nr. 2-6, om ændring af retsplejelovens § 791 a, hvorefter der fremover ikke længere kræves retskendelse, for at politiet i medfør af § 791 a, stk. 5, nr. 2, kan registrere en mistænkt eller anden persons færden ved hjælp af gps eller et lignende apparat (teleobservation).

Det er i bemærkningerne til lovudkastet anført, at sådan teleobservation uden retskendelse også omfatter *"overvågning ved pejling af radiosignaler, der udsendes af genstande mv., som personen har med sig (herunder en mobiltelefon, tablet mv.), eller ved hjælp af et videokamera, der viser personens færden"*. Ligeledes er det anført, at bestemmelsen giver politiet hjemmel til at *"foretage de foranstaltninger, der teknisk muliggør den pågældende teleobservation"*, hvilket f.eks. kan *"indbefatte indtrængen på privat område, placering af udstyr og indgreb i udstyr, som den mistænkte anvender"*.

Som et nyt nr. 4 foreslås der i retsplejelovens § 788, stk. 2, indsat en pligt til ved afslutningen af en registrering af en eller flere personers færden ved hjælp af gps at underrette de berørte om indgrebet. Denne regel erstatter den nuværende henvisning til § 788 i retsplejelovens § 791 a, stk. 8, med den væsentlige forskel, at det nu er politiet (og ikke retten), som foretager underretningen, og som vurderer, om underretning skal undlades eller udsættes. Som det også er tilfældet nu, kan undladelse og udsættelse af underretning bl.a. begrundes i hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder.

Om baggrunden for forslaget fremgår, at politiets adgang til på øjemedet at træffe beslutning om at iværksætte gps-overvågning er *"ressourcetung for politiet, idet politiet snarest muligt og senest inden 24 timer fra indgrebets iværksættelse skal forelægge sagen for retten, som afgør, om indgrebet kan godkendes, og om det kan opretholdes, og i bekræftende fald for hvilket tidsrum"*. Den foreslåede ændring vil derfor *"kunne bidrage til ressourcebesparelser for både politiet, anklagemyndigheden og domstolene"*. Det er Justitsministeriets opfattelse, at der ikke vil være *"væsentlige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder forbundet med den foreslåede ordning"*, idet kravene til indgrebet, herunder proportionalitetskravet, fortsat vil gælde. Justitsministeriet finder dog, *"at de personer, som indgrebet rettes imod, bør sikres kendskab til, at der har været iværksat et indgreb"*, idet *"retsplejelovens § 746 om adgangen til at få prøvet lovligheden af politiets efterforskningskridt ikke kan udgøre et effektivt retsmiddel, hvis de pågældende ikke bliver bekendt med, at der har været iværksat et indgreb"*. Af denne grund foreslås den omtalte bestemmelse om underretning indsat i § 788, stk. 2, nr. 4.

Forslaget rejser efter Dommerforeningens opfattelse væsentlige retssikkerhedsmæssige problemer. Et efterforskningsindgreb af den omhandlede karakter kræver i dag retskendelse. Kravet om kendelse indebærer blandt andet, at afgørelsen skal være begrundet, jf. retsplejelovens § 218, stk. 1, 1. pkt.

Retsplejelovens § 791 a, stk. 5, nr. 2, giver politiet ganske vidtgående beføjelser i forbindelse med overvågning af mistænkte og andre ved hjælp af gps eller lignende, herunder også hjemmel til indtrængen på privat område og i private genstande. Under den nugældende retstilstand er gps-overvågning således i vidt omfang sidestillet med de former for overvågning, der er omfattet af retsplejelovens § 791 a, stk. 2 og 3 (overvågning af ikke frit tilgængelige steder, herunder husrum, ved anvendelse af fjernbetjent eller automatisk virkende tv-kamera), og af stk. 5, nr. 1 (løbende indhentning af lokaliseringsdata fra mobiltelefon). Det er alle indgreb som forudsætter domstolskontrol i form af en retskendelse.

Med forslaget ønskes gps-overvågning i stedet sidestillet med den type overvågning, som politiet kan foretage uden retskendelse efter § 791 a, stk. 1 (fotografering eller iagttagelse ved hjælp af kikkert af personer på ikke frit tilgængeligt sted).

Det anføres til støtte for forslaget alene, at kravet om retskendelse er ressourcetungt, men det omtales ikke nærmere, om eller hvordan de omhandlede indgreb i den forbindelse adskiller sig fra andre sammenlignelige indgreb, hvor der fortsat er krav om retskendelse, og hvor uberettigede indgreb

iværksat på øjemedet skal indberettes af retten til Rigsadvokaten eller Justitsministeriet. Den særlige processuelle retsgaranti, der ligger i, at indgrebet skal forelægges retten, berøres således alene i forbindelse med bemærkningerne til den foreslåede bestemmelse om efterfølgende underretning.

Dommerforeningen er ikke enig med Justitsministeriet i, at forslaget ikke er forbundet med væsentlige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, fordi indikations-, kriminalitets- og proportionalitetskravene fortsat vil være gældende.

Retten medvirken indebærer således, at betingelserne for indgrebet prøves af en uafhængig instans, herunder bl.a. om indgrebet står i misforhold til sagens betydning. Forelæggelse for retten medfører i sig selv en kvalitetssikring af den enkelte sags særlige omstændigheder, idet man må forvente, at der kun sker forelæggelse af begæringer, som forventes at blive imødekommet. Ligeledes fremstår den foreslåede retssikkerhedsgaranti i form af efterfølgende underretning af den overvågede person for ganske utilstrækkelig, når det i den forbindelse overlades til politiet selv at vurdere, om sådan underretning overhovedet skal ske – ikke mindst i lyset af, at der er tale om overvågning under anvendelse af tekniske midler og løsninger, hvis nærmere form og karakter politiet i vidt omfang må formodes at ville holde fortrolig. Det kan derfor – og med god grund - frygtes, at den judicielle kontrol med disse ganske intensive indgreb reelt vil være meget begrænset.

Det er Dommerforeningens klare opfattelse – blandt andet baseret på oplysninger fra Københavns byret – at sager om tvangsindgreb fra retternes side behandles på en sådan måde, at det ikke er rimeligt at anse domstolskontrollen for et væsentligt forsinkende eller i øvrigt ressourcekrævende element. Efter de gældende regler kan politiet i øvrigt i hastende tilfælde træffe beslutningen på øjemedet. Det er derfor Dommerforeningens opfattelse, at den relativt begrænsede mulige besparelse ikke står mål med den svækkelse af retssikkerheden, som en gennemførelse af forslaget vil indebære.

Det bemærkes endvidere, at med den foreslåede ophævelse af kravet om retskendelse vil der heller ikke være krav om retskendelse til de foranstaltninger, som teknisk muliggør observationen, og som efter bemærkningernes afsnit 2.3.1.1. kan omfatte ransagningslignende indgreb. Dommerforeningen skal i den forbindelse opfordre til, at man i bemærkningerne forholder sig grundlovens § 72.

Lovudkastet giver i øvrigt ikke anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Mikael Sjöberg

Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening

Direkte: + 45 99 68 65 01/ + 45 21 66 18 49

**DEN DANSKE
DOMMERFORENING**

